

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความต้องการและการใช้สารสนเทศสิ่งแวดล้อมของนักวิชาการสิ่งแวดล้อมนั้น จะนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

- สารนิเทศ : ความหมาย ความสำคัญ ความจำเป็น ความต้องการและการใช้สารนิเทศ
- กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม : ประวัติและการดำเนินงาน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสภาพของห้องสมุดทั้ง 3 กรม
- วรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สารนิเทศ

ความหมาย ความสำคัญ ความจำเป็น ความต้องการและการใช้สารนิเทศ

คำว่าสารนิเทศมาจากคำว่า **Information** (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530 : 50) ซึ่งมีผู้ใช้คำอื่นๆ ในความหมายเดียวกัน เช่น ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อเสนอเทศ สารสนเทศ เป็นต้น มีผู้อธิบายความหมายไว้หลายอย่างด้วยกัน มีดังนี้

McGraw-Hill Dictionary of Scientific and Technical Terms (1989) นิยามว่า สารนิเทศคือ ข้อมูลที่ได้บันทึก จัดเรียงเรียง รวบรวม โยงหรือแปลความในขอบข่ายงานหนึ่งจนได้ความหมายปรากฏออกมา

แฮร์รอด(Harrod,1990: 307) กล่าวว่า สารนิเทศคือ การรวบรวมข้อมูลในรูปแบบที่กว้างขวางบันทึกในกระดาษหรือสิ่งอื่น และสามารถทำการสื่อสารได้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525:815,447) ให้ความหมายคำว่า"สาร"ว่า แก่นเนื้อแท้ที่แข็ง แก่นสาร ส่วนสำคัญ หนังสือ จดหมาย "นิเทศ"แปลว่า คำแสดง คำจำแนกเมื่อรวมกันเป็นคำ "สารนิเทศ" หมายถึง แก่นหรือเนื้อหาที่สำคัญ ซึ่งได้มีการชี้แจงแสดงออกให้ทราบแก่นหรือเนื้อหา อาจเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ข่าวสาร ความรู้เรื่องราวทั่วไป ความรู้ทางวิชาการหรือศาสตร์ ความรู้สึกความคิดประสบการณ์ ซึ่งได้มีการ

กลั่นกรอง ประมวลและเรียบเรียง โดยใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนและสัญลักษณ์ต่างๆ บันทึกลงในกรรมวิธีต่างๆ ลงในวัสดุที่มองเห็นได้ ฟังได้ จับต้องได้ มีรูปธรรมเป็นสื่อที่ถ่ายทอดสารให้ผู้อื่นทราบได้ สารและสื่อสารเป็นสิ่งควบคู่กัน

นงลักษณ์ ไม่น่ายัก (2526: 26) กล่าวถึง สารนิเทศ ว่าหมายถึง ข่าว ข้อเท็จจริง ข้อมูลความรู้ที่ได้จากการสำรวจ การศึกษาหรือการสอน ซึ่งได้มีการจัดบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปของวัสดุพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร ดินฉาบตัวเขียน ภาพยนตร์ แผ่นเสียง เทปเสียง ภาพเลื่อน เทปโทรทัศน์ ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช เทปแม่เหล็ก งานแม่เหล็ก เป็นต้น

แมนมาส ซวลิต (2532: 5) กล่าวถึง สารนิเทศ ว่าแปลจาก Information หมายถึง ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งมีผู้ทำให้เกิดขึ้น รวบรวมเก็บในรูปแบบต่างๆ เช่น ใช้คำพูด ภาษาเขียน ทั้งที่มองเห็นด้วยตาเปล่า และที่ต้องใช้เครื่องแสดงเพื่อส่งต่อไปหรือกระจายออกไปสู่ผู้ที่ต้องการใช้

สรุปได้ว่า สารนิเทศคือ ความรู้ เรื่องราว ข้อมูล ซึ่งมีการบันทึกและจัดการตามหลักวิชาการ เพื่อเผยแพร่ และเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคม

ความสำคัญของสารนิเทศ

ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคของสังคมสารนิเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติกำหนดว่า ทรัพยากรที่สำคัญของโลกมี 3 ประการคือ ทรัพยากร-ธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรสารนิเทศ (ลมุล รัตตากร, 2529 : คำนำ) สารนิเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกระดับ เป็นรากฐานอันจำเป็นสำหรับความก้าวหน้า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสรรค์หรือการใช้ทรัพยากรและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการตัดสินใจนอกจากนี้ยังมีความสำคัญต่อรัฐบาลที่ต้องการสารนิเทศที่ทันสมัยมาใช้ ประกอบการวินิจฉัยสั่งการและวางแผนเพื่อการพัฒนาประเทศ

ในวงการธุรกิจใช้สารนิเทศเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประจำวันของโลก ธุรกิจและวงการอาชีพใช้สารนิเทศช่วยในการตัดสินใจการปฏิบัติงานประจำวัน การวางแผนและการคาดการณ์สำหรับอนาคต

ส่วนในวงการการศึกษาและวิจัยนั้นสารนิเทศ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญทางวิชาการ และเป็นปัจจัยพื้นฐานของการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัย

บุคคลทั่วไปต้องการสารนิเทศเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ การศึกษาในเรื่องต่างๆ ที่สนใจ หรือเพื่อความบันเทิง (นงลักษณ์ ไม่น่ายัก, 2526 : 18)

เมื่อรวมความแล้วปรากฏว่าสามารถแบ่งความสำคัญของสารนิเทศได้เป็น 2 ส่วน คือความสำคัญของสารนิเทศต่อบุคคลและความสำคัญของสารนิเทศต่อสังคม (แมนมาส ซวลิต, 2532: 11-12)

ความสำคัญของสารนิเทศต่อบุคคลจะมีผลต่างๆ คือ ทำให้มนุษย์สามารถประมวล ข้อมูลที่ได้รับเป็นความรู้สำหรับต่อสู้กับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติที่แวดล้อมมาเป็น ประโยชน์แก่ตนได้ สามารถ

ต่อสู้กับความไม่รู้ของตนเองในเรื่องที่จำเป็นต้องรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกัน ได้ ช่วยในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ

ความสำคัญของสารสนเทศต่อสังคมเห็นได้ชัดเจนในสังคมสารสนเทศ (Information Society) ซึ่งเป็นสังคมที่เจริญก้าวหน้าทั้งในทางอุตสาหกรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ เหล่านี้เป็นผลมาจากสารสนเทศ สารนิเทศมีความสำคัญคือ ก่อให้เกิดการศึกษาเป็นการจัดการไม่รู้หนังสือ รักษาและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมไว้ เสริมสร้างความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ธุรกิจ การพาณิชย์และความรู้อื่นๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาสังคม

ความจำเป็นของสารสนเทศ

เมื่อสารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งต่อบุคคลและสังคมแล้วสารสนเทศจึงมีความจำเป็นแก่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยตั้งแต่เด็กด้าบรรพมาจนถึงปัจจุบันความจำเป็นในการใช้สารสนเทศยุคทุกสมัยแม้จะแตกต่างกันในรายละเอียดตามความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสังคม สำหรับการตัดสินใจ การค้นคว้าวิจัย การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

ความจำเป็นในการใช้สารสนเทศในด้านการตัดสินใจการค้นคว้าวิจัยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ตามที่กล่าวข้างต้นถือได้ว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐาน แต่มีอีกเรื่องหนึ่งที่มีส่วนคล้ายกับความจำเป็นนั้นก็คือความต้องการซึ่งแตกต่างกับความจำเป็นตรงที่ว่า ความจำเป็นนั้นเป็นสากลพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ แต่ความต้องการเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลและกลุ่มบุคคลสร้างขึ้นจากความจำเป็นหรือไม่จำเป็นสำหรับทั่วไป แต่ต้องการจะสนองความต้องการโดยเฉพาะสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เฉพาะเรื่องเฉพาะเวลา มีรายละเอียดซึ่งไม่ใช่ความจำเป็นสำหรับผู้อื่นก็ได้ (แม้นมาส ชาวลิค, 2532: 16-17)

ความต้องการและการใช้สารสนเทศ

ด้วยเหตุที่ว่าความต้องการในการใช้สารสนเทศมีหลากหลาย สถาบันบริการสารสนเทศจึงต้องพยายามสนองความต้องการดังกล่าวให้ได้มากที่สุด แต่โดยสรุปแล้วประเภทความต้องการทั่วไปของผู้ใช้ คือ ต้องการวัสดุสารสนเทศเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อต้องนำมาใช้ในการศึกษา วิจัยหรืออื่นๆ วัสดุที่ต้องการอาจมีหลายรูปแบบนอกเหนือไปจากหนังสือหรือวารสาร ต้องการทราบแหล่งสารสนเทศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ในแง่มุมต่างๆ ที่มีอยู่ในแหล่งสารสนเทศต่างๆ ต้องการเข้าถึงเนื้อหาสาระในเรื่องนั้นๆ อย่างถูกต้องครบถ้วนและเกี่ยวข้องข้องกับการปฏิบัติงาน โดยอาจจะสถาบันบริการสารสนเทศคัดเลือก ประเมินค่านี้อาหารให้ โดยจัดทำเป็นครรชนีหรือสาระสังเขป ทั้งที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งผลิตเป็นภาษาของตนเอง หรือภาษาอื่นๆ เพื่อการคัดเลือกกรองเอาที่ดีที่สุดหรือที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด รวมทั้งต้องการวัสดุสารสนเทศและเนื้อหาสาระที่รวดเร็วทันสมัย ทันเหตุการณ์ ในปัจจุบันเวลาเป็นเครื่องกำหนดความสำเร็จในการทำงาน การได้รับสารสนเทศอย่างรวดเร็วจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตัวผู้ใช้ (แม้นมาส

ชาวลิต, 2532: 18) ในเรื่องของความต้องการสารนิเทศนี้ Taylor(1989) ได้จำแนกความต้องการสารนิเทศออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ระดับกว้างสุดผู้ใช้สารนิเทศ สามารถระบุได้เพียงความไม่ชอบ ความไม่พึงพอใจอย่างกว้างๆ โดยไม่สามารถระบุความต้องการได้เพราะไม่รู้ว่าตนต้องการอะไร แต่ถ้าผู้จัดหาสารนิเทศหาสารนิเทศมาให้ จึงจะรู้ว่าตนพอใจหรือไม่พอใจ และไม่พอใจอะไร

2. ระดับความรู้ความต้องการ ผู้ใช้สารนิเทศรู้แต่ว่าตนมีความต้องการแต่ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่าต้องการอะไร ดังนั้นเพื่อให้ความคิดของตนกระจ่างผู้ใช้จะบอกคนอื่นโดยหวังว่าฝ่ายหลังจะเข้าใจและซักถามเพื่อลดความไม่ชัดเจนที่มีอยู่ลงไปได้บ้าง

3. ระดับบอกความต้องการได้ ในกรณีผู้ใช้สารนิเทศสามารถอธิบายคำถามหรือความต้องการได้ชัดเจน ความกำกวมลดลง

4. ระดับรู้แจ้งผู้ใช้สารนิเทศสามารถบอกความต้องการ ตลอดจนแหล่งสารนิเทศที่จะลดลงความต้องการได้

อย่างไรก็ตามระดับความต้องการทั้ง 4 ระดับจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของผู้ใช้ เช่น ในงานวิจัยนี้นักวิชาการสิ่งแวดล้อมต้องการค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อประกอบการวางแผนและวินิจฉัยสั่งการ เพื่อการวิจัย เพื่อการบริการ เพื่อการเสนอโครงการ หรือเพื่อการประชุมอบรมสัมมนาของตนเอง อาจมาแสดงความต้องการใช้สารนิเทศโดยบอกได้แค่เพียงความต้องการของตนว่าต้องการทำอะไร เพื่ออะไร และเพื่อใช้ประกอบวิธีการทำงานแบบไหน และสารนิเทศที่ต้องการเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งความต้องการเช่นนี้ถือว่ามีอยู่ในระดับบอกความต้องการได้ แต่ไม่ทราบว่าจะไปหาข้อมูลรายละเอียดได้จากแหล่งใด เป็นการแสดงออกอย่างค่อนข้างชัดเจน

ถึงแม้ว่าความต้องการสารนิเทศของผู้ใช้แต่ละบุคคล จะไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเสมอไป แต่จะเปลี่ยนไปตามการใช้คือลักษณะของงานที่ต้องรับผิดชอบ หรือตามวัตถุประสงค์ในการใช้อื่นๆ ในเรื่องความสามารถในการใช้สารนิเทศ รวมทั้งความต้องการสารนิเทศก็มีความแตกต่างกันไปเช่นเดียวกันทั้งนี้ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ประการ ได้แก่พื้นฐานทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพการงาน การฝึกอบรมที่ได้รับ และความเชี่ยวชาญในทางวิชาชีพ เป็นต้น ในเรื่องของความต้องการสารนิเทศของบุคคลนี้ ย่อมต้องการไม่เหมือนกัน โกลเบิร์ก ลินและการ์วี และสเกลตัน (Goldberg, 1971: 273-284 ; Lin and Garvey, 1972: 22 ; Skelton, 1973: 138-156) ได้กล่าวเห็นพ้องกันว่านักวิชาการในสาขาต่างกันนอกจากจะมีความต้องการที่ต่างกันแล้วนักวิชาการภายในกลุ่มเดียวกันก็ยังมีความต้องการที่แตกต่างกันอีกด้วยโดยอาจจะต้องการสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบต่างๆ คือ ความสนใจของแต่ละบุคคลประเภทของงานที่หรืออาชีพ เช่น ถ้าเป็นนักวิจัยย่อมต้องการสารนิเทศมากกว่าผู้ที่ไม่ใช่ นักวิจัย นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของบุคคลก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดให้ความต้องการแตกต่างกันออกไป และอีกประการหนึ่งก็คือความต้องการภาษาของสารนิเทศ เพราะนักวิจัยเป็นจำนวนมากที่ไม่เข้าใจลึกซึ้งในภาษาอื่น ยกเว้นภาษาของตนเอง ไลน์ (Line, 1969: 16-17) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในวิชาจิตวิทยาผู้เขียนบทความต่างๆ มักอ้างอิงงานที่เป็นภาษาของตนมากกว่า ถ้าเปรียบเทียบกับนักวิจัยในสาขาวิชาเคมีและฟิสิกส์

เมื่อสารนิเทศมีความสำคัญและจำเป็นประกอบกับความต้องการและการใช้สารนิเทศนั้นมีหลายระดับและเป็นไปหลากหลายในทุกรูปแบบ ดังนั้นปัญหาที่ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศประสบอยู่ทุกวันนี้คือไม่

อาจจัดเตรียมสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นเช่นนี้มีสาเหตุหลายประการ ประการหนึ่งคือไม่ทราบความต้องการและการใช้สารสนเทศของผู้ใช้อย่างชัดเจน แต่ละบุคคลก็มีความต้องการแตกต่างกันไป ต่างจิตต่างใจดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งบรรณารักษ์และผู้ให้ด้านบริการสารสนเทศต่างก็พยายามหาหนทางที่จะตอบสนองความต้องการและการใช้สารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากความรับผิดชอบสำคัญประการหนึ่งของผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศคือศึกษาให้ทราบถึงความต้องการของผู้ใช้ ความพยายามดังกล่าวเห็นได้จากงานวิจัยในหลายยุคหลายสมัย ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทยที่สำรวจความต้องการและการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุด หรือศูนย์เอกสารประเภทต่างๆ อย่างกว้างขวางเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการให้บริการสารสนเทศต่อไป

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

สถาปนาขึ้นสืบเนื่องมาจาก การประชุมคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ครั้งที่ 9/2519 มีมติให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวางแผนนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดทำรายงานเรื่อง"การปฏิรูประบบบริหารราชการของรัฐ"เสนอแนะให้จัดตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานขึ้น ซึ่งสภาวิจัยแห่งชาติได้เสนอต่อรัฐบาลและได้รับเรื่องไว้พิจารณาแต่ยังไม่มีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประกาศคณะปฏิวัติโดยให้มีการจัดตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานต่อสภามติบัญญัติซึ่งสภามติได้รับหลักการและประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 40 มีผลใช้เมื่อ 24 มีนาคม 2522 เป็นต้นมา ในสมัยของนายกรัฐมนตรี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้นเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2518 โดยมีภารกิจหลักในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำนโยบายและแผนกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศเสนอแนะให้คำปรึกษาแก่องค์กรตัดสินใจในระดับสูง(คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี) ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเอกชนให้เป็นไปตามกฎหมาย ประสานงานกับกระทรวงทบวงกรมรัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน รวมทั้งเผยแพร่ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปี พ.ศ.2518 นั้นมีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในปีพ.ศ.2522 ได้โอนมาอยู่ในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงาน และโดยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 109 ตอนที่ 34 ลงวันที่ 3 เมษายน 2535 เปลี่ยนชื่ออำนาจหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน เป็นกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน สิ่งแวดล้อม และการวิจัย และได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้รับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 37 ลงวันที่ 4 เมษายน 2535 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2535 เป็นต้นมา รวมทั้งได้กำหนดพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 40 ลงวันที่ 7 เมษายน 2535 ในรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้มีการแบ่งส่วนราชการดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี
2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. กรมควบคุมมลพิษ
4. กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน
5. กรมวิทยาศาสตร์บริการ
6. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
7. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
8. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
9. สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

สำหรับรายละเอียดจะขอล่าเฉพาะ 3 กรมหลักที่ทำหน้าที่วางมาตรฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จัดทำแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประสานและติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน จัดทำรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ดำเนินการเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประสานความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ การบริหารและการจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม และดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาคและจังหวัด มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 กอง 6 สำนักงาน คือ กองนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ กองสิ่งแวดล้อมต่างประเทศ กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออก สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานภาคใต้ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ

ห้องสมุดสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

ด้วยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมยังไม่มีห้องสมุดเป็นของตนเอง เนื่องจากขาดอาคารสถานที่เพื่อดำเนินงานด้านห้องสมุด ประกอบกับห้องสมุดของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ภายในบริเวณเดียวกัน การให้บริการห้องสมุดจึงใช้ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความจำเป็นของการมีห้องสมุดเป็นของตนเอง และได้มีแผนงานที่จะดำเนินการในระยะเวลาอันใกล้ ในปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีเพียงชั้นเก็บเอกสารภายในห้องทำงานของกลุ่มงานช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักบริหาร สังกัดสำนักงานเลขานุการกรม โดยมีนักวิชาการสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ในการจัดเก็บจะเก็บรวบรวมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม (อนุมาศ สรรพคุณานนท์. สัมภาษณ์, 2538).

กรมควบคุมมลพิษ มีหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการ และแผนงานต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ อันได้แก่ มลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง กากของเสีย และสารอันตราย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงประชาชน ดำเนินการจัดฝึกอบรมสัมมนาให้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการใช้สารพิษอย่างถูกต้อง ดำเนินการตรวจสอบและพิสูจน์หาหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องราวร้องทุกข์ที่เกิดขึ้นและเร่งรัดติดตามให้มีการแก้ไขปัญหามีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 กองคือ สำนักงานเลขานุการกรม กองจัดการคุณภาพน้ำ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กองจัดการสารอันตรายและกากของเสีย กองนิติการและเรื่องราวร้องทุกข์ กองประสานและจัดการมลพิษ

ห้องสมุดกรมควบคุมมลพิษ

เริ่มก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ.2536 ณ ชั้น 17 อาคารมหานครอิมพีคัล ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ (สถานที่ทำการของกรมควบคุมมลพิษอยู่ชั้นที่ 16-17) มีพื้นที่ 80 ตารางเมตร จำนวนที่นั่งอ่าน 15 ที่นั่ง โดยห้องสมุดมีฐานะเป็นงานขึ้นอยู่กับหัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม มีนักวิชาการสิ่งแวดล้อมเป็นหัวหน้าผู้ดูแลรับผิดชอบภายในห้องสมุด บุคคลากรในห้องสมุดมีเจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1 คน

ทรัพยากรสารสนเทศที่มีบริการในห้องสมุด ประกอบด้วย หนังสือ/ตำรา ข่าวกฤตภาคจากหนังสือพิมพ์ โดยครอบคลุมสาขาสิ่งแวดล้อม เน้นเฉพาะกลุ่มเนื้อหามลพิษสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ได้แก่ น้ำ อากาศ เสียง กากของเสีย และสารอันตราย

การจัดหมวดหมู่หนังสือใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey) หลักเกณฑ์การลงรายการตามระบบ AACR II การกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยใช้ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

การบริการ เวลาทำการ จันทร์ - ศุกร์ 8.30 - 16.30 น. ให้บริการทั้งบุคคลภายในและภายนอกหน่วยงาน โดยจัดบริการต่างๆ ดังนี้

1. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด
2. บริการยืม-คืน
3. บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
4. บริการข่าวกฤตภาค
5. บริการรายชื่อหนังสือใหม่
6. บริการคัดเลือกสารสนเทศเฉพาะบุคคล

(ทัศนีย์ พวงดอกไม้, สัมภาษณ์, 2538)

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม รวบรวมจัดทำและให้บริการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชน การวิเคราะห์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สนับสนุนองค์กรเอกชนเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปฏิบัติอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย มีการแบ่ง

ส่วนราชการออกเป็น 4 กอง คือ สำนักงานเลขานุการกรม กองส่งเสริมและเผยแพร่ กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมสิ่งแวดล้อม

ห้องสมุดกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2522 (พร้อมกับการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ภาย
หลังได้จัดตั้งเป็นกรม 3 กรมขึ้น จึงได้มาขึ้นกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) ณ ชั้น 1 อาคารกรมส่งเสริม
คุณภาพสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ 225 ตารางเมตร จำนวนที่นั่งอ่าน 25 ที่นั่ง โดยห้องสมุดมีฐานะเป็นฝ่าย
ขึ้นอยู่กับหัวหน้ากองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม มีบรรณารักษ์เป็นหัวหน้าผู้ดูแลรับ
ผิดชอบภายในห้องสมุด บุคลากรในห้องสมุดมีจำนวน 5 คน เป็นบรรณารักษ์ 2 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1 คน
และพนักงานคีย์ข้อมูล 2 คน (ลูกจ้างชั่วคราว)

ทรัพยากรสารสนเทศที่มีบริการในห้องสมุด ประกอบด้วย หนังสือตำรา วารสาร แฟ้มข่าวสิ่งแวดล้อม
โดยครอบคลุมสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม และคอมพิวเตอร์

การจัดหมวดหมู่หนังสือใช้ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (LC) หลักเกณฑ์การลงรายการตามระบบ
AACR II การกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยของคณะอนุกรรมการทรัพยากรห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนหัวเรื่องภาษาอังกฤษของ LC SUBJECT HEADING

การบริการ เวลาทำการ จันทร์ - ศุกร์ 8.30 - 16.30 น. ให้บริการทั้งบุคคลภายในและภายนอก
หน่วยงาน โดยจัดบริการต่างๆ ดังนี้

1. บริการยืม-คืน
2. บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
3. บริการหนังสือสารอง
4. บริการดัชนีวารสาร และหนังสือพิมพ์
5. บริการรายชื่อหนังสือใหม่
6. บริการคัดเลือกสารนิเทศเฉพาะบุคคล
7. บริการเวียนหน้าสารบัญวารสารใหม่
8. บริการยืมระหว่างห้องสมุด (มิได้มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา)
9. บริการสืบค้นสารนิเทศ จากฐานข้อมูล CD-ROM

(รักษาพร หนูนภักดี. สัมภาษณ์, 2538)

วรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในต่างประเทศมีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสารนิเทศด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ฟรีแมน และสมิธ (Freeman and Smith, 1986: 241-305) กล่าวไว้ในเรื่อง Environmental
Information พบว่า กลุ่มผู้ใช้สารนิเทศสิ่งแวดล้อมมีกลุ่มสำคัญๆ ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ
นักวิทยาศาสตร์และวิศวกร ผู้บริหารในภาครัฐกิจ นักบริหารและนักการเมือง และประชาชนทั่วไป ซึ่งผู้ใช้
แต่ละกลุ่มมีความต้องการและการรับรู้ที่แตกต่างกันสารนิเทศ จึงมีตั้งแต่ระดับพื้นฐานที่ผู้ใช้สามารถทำความเข้าใจ

เข้าใจได้โดยง่ายไปจนถึงสารนิเทศที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีด้านการสื่อสารเข้ามาช่วยเช่น การส่งข้อมูลระยะไกลด้วยดาวเทียม ถึงแม้ว่าระบบสารนิเทศในอนาคตจะมีแพร่หลายมากขึ้นด้วยการนำเทคโนโลยีรุ่นที่ 4 Artificial Intelligence มาใช้ก็ตาม แต่ในปัจจุบันสารนิเทศมีมากมายและมีเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ฉะนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นมิใช่การขาดแคลนสารนิเทศ แต่เกิดจากความยากลำบากในการเข้าถึงสารนิเทศนั้นๆ ซึ่งระบบสารนิเทศที่ไม่ซับซ้อน มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพจึงจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถนำสารนิเทศมาใช้ประโยชน์ได้

ซาฟยัน (Safyan, 1990: 337-343) กล่าวในบทความวารสารเรื่อง Accessto information for environmentalists: a library perspective พบว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าและแหล่งสารนิเทศซึ่งส่วนใหญ่ ก็คือแหล่งสารนิเทศภาครัฐบาล และอาจกล่าวได้ว่าเป็นองค์กรภาครัฐบาลของแคนาดาที่เป็นสถาบันเดียวที่รวบรวมสารนิเทศต่างๆ ไว้มากมายทั้งในด้านสังคม เศรษฐศาสตร์ การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยมีห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ทำหน้าที่รวบรวมสารนิเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่มากมายในหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นไว้บริการแก่ผู้ใช้ แต่ยังคงขาดความสมบูรณ์ทำให้เป็นปัญหาในการเข้าถึงสารนิเทศของนักวิชาการสิ่งแวดล้อม ความซับซ้อนของเนื้อหาสารนิเทศ การปกปิดข้อมูลของรัฐบาล สารนิเทศไม่ทันสมัย สารนิเทศบางอย่างไม่ได้รับการตี อย่างไรก็ตามนักวิชาการสิ่งแวดล้อมสามารถค้นหาสารนิเทศที่ต้องการได้จากแหล่งอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น วารสาร World Resources หนังสือ Our Common Future ดัชนีและบทคัดย่อด้านสิ่งแวดล้อมจากวารสารต่างๆ แม้จะค้นหาค้นหาไม่ได้ไม่มากนักเนื่องจากการเพิ่มราคาของวารสารที่ทำให้ห้องสมุดไม่อาจจัดหาไว้บริการได้มากนัก นอกจากนี้ยังสามารถค้นหาได้จากฐานข้อมูลออนไลน์ของอเมริกาซึ่งดำเนินการโดย EPA (Environmental Protection Agency), DOE (Department of Energy) และฐานข้อมูลขององค์กรอื่นๆ ซาฟยันได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมอีก 4 คนคือ บัชเลอร์ โลออน คาร์ และยีสต์ (Bachler, Lyon, Carr and Yeats) สรุปได้ว่าสารนิเทศที่พวกเขาต้องการนั้น ไม่สามารถค้นหาได้จากห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดมหาวิทยาลัย เนื่องจากไม่ทันสมัยและไม่ละเอียดพอจึงต้องค้นหาจากฐานข้อมูลออนไลน์ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าที่ห้องสมุดจะจัดไว้บริการได้ และแหล่งสารนิเทศที่สำคัญของเขา คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย หรือกลุ่มสิ่งแวดล้อมด้วยกันเอง ซึ่งจะค้นหาสารนิเทศที่ไม่สามารถค้นหาได้ด้วยวิธีการทางบรรณานุกรม และยังคงมีความทันสมัย เฉพาะเจาะจงเหมาะสำหรับนำไปใช้ในการอ้างอิงโลออนยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการสื่อสารข้อมูลระหว่างกลุ่มสิ่งแวดล้อมกลุ่มต่างๆ โดยจัดให้มีบริการชี้แนะแหล่งสารนิเทศ

มาแชล, ซูวอร์ดส และคิลเวิร์ธ . งานวิจัยเรื่อง HealthInformation Services in Ontario Publics Libraries มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการจัดบริการสารนิเทศด้านสุขภาพในห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ในเมืองออนตาริโอประเทศแคนาดา จากการศึกษาพบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดสาธารณะตระหนักในความต้องการสารนิเทศด้านสุขภาพของผู้ใช้เนื่องจากบรรณารักษ์ได้รับคำถามด้านสุขภาพทุกวันอย่างสม่ำเสมอ จำแนกเป็นคำถามที่ต้องการสารนิเทศเกี่ยวกับสุขภาพส่วนตัว คำถามที่ต้องการสารนิเทศสำหรับทำงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนปัญหาการให้บริการของบรรณารักษ์ คือ ไม่สามารถเข้าใจว่าผู้ถามอยากทราบอะไรเนื่องจากผู้ใช้ตั้งคำถามไม่ชัดเจน หาแหล่งคำตอบไม่พบ และไม่มีแหล่งคำตอบอยู่ในห้องสมุด นอกจากนี้ยังพบว่าฐานข้อมูลออนไลน์และฐานข้อมูลซีดี-รอม เป็นแหล่งสารนิเทศที่มีประโยชน์และให้ข้อมูลที่ทันสมัย โดยใช้ฐานข้อมูล Medline, Nursing and Allied Health และ Consumer Drug Information ในการให้

บริการสารสนเทศด้านสุขภาพแก่ผู้ใช้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้บางรายต้องการรายละเอียดด้านการแพทย์และสุขภาพ บรรณารักษ์บางคนจึงแนะนำให้ไปใช้แหล่งสารสนเทศอื่น เช่น ห้องสมุดคณะสาธารณสุขหรือห้องสมุดโรงพยาบาล ดังนั้นบรรณารักษ์จึงต้องมีการปรับปรุงบริการสารสนเทศเพิ่มขึ้น โดยต้องการให้จัดหาสารสนเทศเพิ่มขึ้น ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาและประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งต้องการเครื่องมือช่วย คัดเลือกสารสนเทศใหม่ๆ และต้องการศึกษาต่อเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงการให้บริการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ไวสเกล (Weiskel, 1991:7-19) กล่าวไว้ในบทความเรื่อง Environmental Information Resources and Electronic Research systems (ERSs) : Eco-link as an example of Future Tools และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกขณะปฏิบัติงานที่ มูลนิธิร็อกกี เฟลเลอร์ ที่ นิวยอร์ก ในช่วงปี 2532-2533 ในฐานะ Warren Weaver Fellow ผลการวิจัยพบว่ามูลนิธินี้นักวิจัยมากมายมีห้องสมุดที่มีระบบการดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพ แต่ขาดการส่งมอบสารสนเทศที่ทันเหตุการณ์ และเข้าถึงง่าย แก่นักวิจัยของสถาบันซึ่งต้องการสารสนเทศเฉพาะด้านเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ไวสเกลจึงคิดระบบ Electronic Research systems (ERSs) ที่เรียกว่า Eco-link เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโลกสำหรับใช้ในมูลนิธิและสนองความต้องการของผู้นำและเจ้าหน้าที่รัฐบาล กรรมการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (CEQs, The Council on Environmental Quality) นักวิจัย บริษัท และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องการสารสนเทศที่ทันสมัย

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและการใช้ของนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพอสรุปได้ดังนี้

เฮิร์ตและรูเบนสไตน์ (Hertz and Rubenstein, 1953) ได้ทำการศึกษาการใช้สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศที่ใช้ของวิศวกรสหรัฐอเมริกา พบว่า แหล่งสารสนเทศที่สำคัญในการค้นคว้าวิจัย คือ การสนทนากันกับเพื่อนระดับอาวุโส, เพื่อนในระดับเดียวกัน และจากห้องสมุด

บุช, กัลลิเออร์ และมอร์ส (Bush, Gallier and Morse, 1956: 87-109) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งรัฐแมสซาชูเซตส์ของกลุ่มนักเคมี นักชีววิทยา และนักฟิสิกส์ โดยเปรียบเทียบการใช้หนังสือและวารสารพบว่า กลุ่มที่ใช้หนังสือมากที่สุดคือนักเคมี รองลงมาคือนักฟิสิกส์ และนักชีววิทยา ตามลำดับ ส่วนการใช้วารสาร กลุ่มที่ใช้มากที่สุดตามลำดับคือ นักเคมี นักชีววิทยา และนักฟิสิกส์

โกลด์เบิร์ก (Goldberg, quoted in Lin and Garvey, 1972: 11) ได้ศึกษาความต้องการของนักวิทยาศาสตร์ชาวรัสเซีย พบว่า นักวิทยาศาสตร์ชาวรัสเซียมีความต้องการใช้หนังสือและวารสารมากที่สุด และแหล่งสารสนเทศที่ชอบใช้คือ ห้องสมุด

สำหรับในประเทศไทยมีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

เอมอร์ (พิทยาน) ตันชาวิรุฬห์ (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างและประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษาพบว่า บรรณารักษ์ร้อยละ 99.00 เชื่อว่าการฝึกอบรมความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและทักษะในงานให้บริการสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบรรณารักษ์และร้อยละ 85.50 ต้องการเข้าร่วมฝึกอบรมทันทีที่มีการจัด เนื่องจากบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41.50) ไม่มีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าบรรณารักษ์

สถาบันอุดมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการให้บริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรสันท์ กัญชะพงศ์ (2528:73-75) ได้ศึกษาข้อมูลสถิติเพื่อการวางแผนสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาการวางแผนระดับจังหวัด พบว่าการพัฒนาประเทศตามโครงการต่างๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากขาดปัจจัยพื้นฐานคือระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความสอดคล้องหรือผสมผสานกันในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการวางแผนป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมี 4 ด้าน คือ ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน การจัดการทรัพยากร การควบคุมมลพิษ และการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม และผลการศึกษาด้านการบริหารและจัดเก็บข้อมูลสถิติสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาในด้านการไม่มีองค์กรรับผิดชอบหรือมีองค์กรรับผิดชอบอยู่เพียงบางสาขา สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติไม่สามารถจัดตั้งองค์กรระดับจังหวัดเพื่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชนได้ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่การเข้าช้อนที่มีอยู่ได้และระเบียบปฏิบัติ ยังขาดองค์กรที่สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือทางวิชาการและด้านข้อมูลระบบบริหารสารสนเทศสิ่งแวดล้อมขาดการจัดเก็บข้อมูลสถิติขั้นพื้นฐาน ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าข้อมูลเรื่องนั้นๆ ควรจัดอยู่ในสาขาวิชาใด การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลยังขาดมาตรฐานที่ถือเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ ขาดการแบ่งแยกหน้าที่ในการจัดเก็บและรายงานข้อมูลระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ชุดิ จิยะพันธ์ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาด้านบริการสารสนเทศและฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยพบว่า ศูนย์สารสนเทศในภาคราชการได้แก่ ห้องสมุดของหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจ ห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะในสถาบันการศึกษา และศูนย์สารสนเทศขององค์กรพัฒนาเอกชนประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนที่มีการสำรวจ ในภาคราชการเน้นการรวบรวมสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชาที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่ไว้มากกว่าสารสนเทศสาขาอื่น ส่วนศูนย์สารสนเทศขององค์กรพัฒนาเอกชนไม่เน้นการรวบรวมเฉพาะสาขา เน้นสาขา Technology and Industry ในด้านบริการจ่าย-รับ บริการแนะแหล่งสารสนเทศ บริการช่วยค้นคว้าและรวบรวมบรรณานุกรม ศูนย์สารสนเทศมีบริการสืบค้นฐานข้อมูลที่มีให้บริการมากที่สุดคือ MEDLINE, LIFE SCIENCES COLLECTION, AGRIS และฐานข้อมูล COMPENDEX PLUS และ ส่วนปัญหาอุปสรรคที่พบในภาคราชการที่พบมากที่สุดคือ ด้านบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด ทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสม ได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในต่างประเทศและในประเทศ แสดงให้เห็นถึงความต้องการ การใช้ และปัญหาในการใช้ที่เกิดขึ้น ซึ่งความต้องการและการใช้สารสนเทศของบุคคลในแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีความแตกต่างกันไปตามตำแหน่งหน้าที่การงานและความรับผิดชอบในการที่จะนำสารสนเทศนั้นๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่